Ч. 70 (12.436). Львів, субота 29. березня 1930. Ріл LI.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол., Чвертьрічно 15·00 „, Піврічно 27·50 „, Річно 55·00 „.
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голянції, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Все те саме.

Львів, 28. березня 1930.

Від травневого перевороту з 1926 р. по нинішний день котиться польський державний віз, здається нібито без ніяких перешкод, але тільки тоді, коли нечинні законодатні установи. З хвилиною, коли ті установи зберуться для виконування своїх законодатних і законоконтрольних функцій, польський державний віз застрягає, бо шлях, по якім котиться, стає чомусь важким, вивернениим, з вибоїнами та всякими непередбаченими перешкодами.

Тому не треба дивуватись, що один з найвпливовіших нині у Польщі чинників поставив був до марш. Шиманського між іншим і таку ультимативну умову, що сойм повинен бути нечинний щонайменше півроку. Від заспокоєння тієї умови узалежнив цей чинник свою участь у будучому уряді. Марш. Шиманський передав ультимативні його вимоги представникам соймових угрупувань, які їх не приняли і тим закінчив свою місію.

По нім дістав місію творення уряду рідний брат марш. Пілсудського — Ян Пілсудський. Треба припускати, що новий кандидат на прем'єра привяв домагання найвпливовішого чинника до відома і тим самим поклав їх в основу своїх політичних заходів біля створення уряду. Чи йому вдасться створити на них умовах уряд чи ні — це для нас у даний момент не є найважніше. Зрештою на це дадуть відповідь найближчі дні. Та не вдається нам знов неможливою концепція такого, що так скажемо, чисто маршалківського уряду, який пішов би на ігнорування законодатних установ протягом шести місяців.

Ми хочемо нині спинитися коротенько над тим, що незвичайно вимовно характеризує ціле нинішне політичне життя Польщі на самих його вершках і що ми обсервуємо вже від травня 1926 р. Травневий переворот був по своїй суті нарушенням, щоб не сказати більше, обовязуючої конституції. З нього вродилася безпосередньо частинна зміна основного державного, устроєвого закону, по чім прийшли повновласти для президента й уряду. Старий сойм у пониженні та з бідою дожив свого віку. По нім прийшов новий, який, здавалось, буде кращий для виконавця травневого перевороту. Але скоро показалось, що ні. Ініціятор і реалізатор перевороту, що свого часу був, як це сам написав, одним зі спричинників польського парляментарного устрою, не тільки не полюбив нового сойму, але його зненавидів. Зненавидів до тої міри, що не може про нього ні спокійно говорити ні писати, ні навіть, здається, думати. Чому? Тому, що сойм хоче згідно з конституцією виконувати свої законодатні й контрольні над урядом функції, а ніяк не схильний виконувати тільки те, чого бажає найвпливовіший нині у Польщі чинник. Наслідком того дійшло тепер у Польщі до ніде інше не виданих явищ, а саме, що в конституційно-парляментарній державі вся одиниці паралізує всі творчі почини найвищих і найвідповідальніших на основі конституції у державі установ і чинників.

Нині найвпливовіший чинник став уже противником не тільки істнуючого, але взагалі всякого польського парляменту, який не хоче виконувати без спротиву його волі так, як це робить, скажім, тепер соймовий клюб ББ. Довести до того, щоби весь сойм складався зі самих бебістів ні на основі нинішньої конституції ні виборчої ординації неможливо. Отже й розвязання теперішнього парляменту на те, щоби вибрати такий самий слідуючий, не доцільне. А з цього легко дійти до висновку, що при істнуючому знов парляменті та при наявній політичній активности марш. Пілсудського ситуація на самих вершинах польської політики буде такою як є, тобто ситуацією постійного політичного напруження. Поділ праці буде такий, що сойм буде відпочивати, або безплодно радити, спричинюючи все такі самі урядові кризи, а санаційний табор буде правити при допомозі свого уряду. Це аномалія, але така, що найшла вже в Польщі не тільки зрозуміння, але й у численних політиків повний аплявз. Тепер булоб навіть дивно, якщо булоб інакше. З чисто практичними, відемними наслідками такого стану нині у Польщі мабуть ніхто не рахується, бо тут у грі амбіції, престіжові питання, ну... і страх перед ще гіршим, якщо кому захотілось би нагло змінити одним махом усе істнуюче.

Який же вихід? Самозрозуміло, що над цим ми собі голови ломити не будемо, бо для нас „обое рябое".

Але, якщо найвпливовіший чинник у Польщі, що так ненавидить парляментаризм, бажав би бути консеквентним, то міг би пійти на розвязання парляменту і не розписуючи нових виборів, дістав би змогу льогічно завершити диктатурою травневий переворот з 1926 р. Практика вчить, що цього надіятись не можна і тепер. Правдоподібно цей чинник не міг би обійтися без парляменту просто тому, що втратив би в ньому джерело численних емоцій та предмет для погорди й літературних характеристик.

Отже виходить, що в Польщі, на нашу скромну думку, на ніякі політичні зміни переходово не заноситься. Натомісць назріли вже одні і назрівають численні нові господарські труднощі, що органічно виростають між іншим і з теперішнього політичного положення, а які покищо на теперішні політичні вершини ніякого впливу не мають, бо там цих глибоких господарських труднощів ні не відчувають ні не хочуть бачити чи відчувати. А з них можуть вирости знов нові політичні труднощі і то цілком не маленькі.

Постійний розвиток.

Праця й успіхи „Маслосоюзу" в 1929 році.

Наша кооперативно-молочарська централя „Маслосоюз" виказує помітний зріст усіх своїх агенд, поширюючи працю і свої впливи в найдальші закутини нашого краю й розбудовуючись з року на рік краще. Доказом цього постійного розвитку і росту „Маслосоюзу" є й минулий 1929-ий рік, у якому наша молочарська кооперація може почванитись дальшими поважними осягами.

Як виходило із звідомлень Дирекції, предложених на Загальних Зборах „Маслосоюзу", минулий рік був для нашого молочарства значно кращий, як 1928-ий. Бо коли в 1928 р. поступ на всіх ділянках праці „Маслосоюзу" був кругло 30 проц. вищий від 1927 р., то діяльність „Маслосоюзу" в 1929 р. піднялася в порівнянні з 1928-им роком на поверх 60 проц. В порівнянні з найвищими довоєнними осягами нашого молочарства нинішній стан є 6 разів кращий, отже розвиток українського кооперативного молочарства безсумнівний, тимбільше, що по всім даним виглади для розвитку „Маслосоюзу" в найближчих роках дуже добрі, а розвоєві можливости нашого молочарства ще дуже великі.

З початком 1929 року обєднував „Маслосоюз" 201 членів. Протягом року виступило 5, принято 21, так, що з кінцем року „Маслосоюз" обєднував 217 членів. У цьому числі було 203 кооперативи, що займалися перерібкою або збутом масла, 12 кооператив інших видів і 2 члени, з якими „Маслосоюз" співпрацював (освітньо-хліборобські установи). Приріст усіх членів у порівнянні з попереднім роком виносить 8 проц. Хоч цей приріст невеликий, то достава масла до „Маслосоюзу" зросла в мин. році на 66.67 проц.; це свідчить про вмілу концентрацію сирівця і його перерібку в істнуючих молочарнях, при чому занинено давні зусилля творити нежиттєздатні молочарні майже в кожному селі.

Мірилом розвитку „Маслосоюзу" може нам послужити в першу чергу торговельна діяльність централі, яка базується головно на перепродажі доставленого масла. В мин. році доставлено до „Маслосоюзу" 1,615.374 кг. масла (в 1928 р. — 969.198 кг.), себто кругло 161 вагонів. З того до львівського відділу (до якого належать також райони Рудки і Сокаль) доставлено 848.268 кг., до станиславівського 161.594 кг., до стрийського 151.771 кг., до коломийського 148.140 кг., до перемиського 112.322 кг., до самбірського 99.780 кг., до тернопільського 43.791 кг., до дрогобицького 30.055 кг., до луцького 19.651 кг. Найбільше зросла достава масла у відділах: Луцьк (604 проц.), Перемишль (92.8 проц.), Станиславів (91.5 проц.) і Львів (71.41 проц.). Найбільше масла прибуває, зрозуміла річ, у літніх місяцях (червень—жовтень), найменше в зимових.

Рівень дисципліни молочарських кооператив зріс теж помітно. У звітовому році були 133 такі кооперативи, що доставили до „Маслосоюзу" поверх 80 проц. усієї продукції (в 1928 р. — 118). Таких кооператив, що доставили поверх 90 проц. своєї продукції, було 89. Це безперечний прояв консолідації і довіря низів до своєї торговельної організації.

Якщо приглянутись доставі окремих кооператив, то між ними є такі, що наслідком концентрації продукції можуть виробляти експортове масло, яке одиноке запевняє правильний розвиток кооператив. На основі досвіду причисляються тут ті кооперативи, які протягом року доставили до „Маслосоюзу" поверх 10,000 кг. масла. Число тих кооператив невеличке, бо всього 52, одначе їх достава винесла в мин. році 1,042.304 кг., себто в порівнянні з цілою доставою (1,615.375 кг.) 64.52 проц.

Протягом мин. року вислано за границю (головно до Англії) 399.295.30 кг. масла, тобто кругло 40 вагонів. У детайлічних власних крамницях, яких разом з сезоновими (4) було 19, продано кругло 500.000 кг. масла, детайлістам у краю для дальшої розпродажі — 700.000 кг. Поважними ринками краєвого збуту в гурті були міста Сх. Галичини, а дальше вугляний басейн на Шлеську, де цілу справу веде з успіхом експозитура „Маслосоюзу" в Катовицях. Поза маслом крамниці „Маслосоюзу" продавали ще молоко, сметану, різні сири, бриндзю, яйця, мід то-що.

Біляносовий оборот „Маслосоюзу" в 1929 році виносив 63,893.308 зол. (попереднього року 36,482.283 зол.). Всі оборотові фонди „Маслосоюзу" виносили 968. 965.78 зол. Увесь торг в 1929

р. виносив 16.855.361 зол. і зріс в порівнянні з 1928-им роком на 57.07 проц. Надвижка (зиск брутто) виносила 757.310.95 зол., чистий зиск 62.554.75 зол. Кредит (невеличкий) мав „Маслосоюз" тільки в двох українських банках у Львові.

З кінцем звітового року мав „Маслосоюз" 113 співробітників, між якими умових робітників було 84. З них вищу освіту мало 22, середню 32, нижчу середньої 30. Побори всіх співробітників виносили в мин. році 308.615.57 зол. або 51.58 проц. загальних видатків на завідування (в попер. році побори службовиків творили 43.68 проц. загальних коштів завідування). Явище це наскрізь здорове, що персональні винагороди кращають.

При кінці відмітимо ще, що „Маслосоюз" закупив у Львові при кінці звітового року за суму 18.000 долярів більшу реальність з входами від вул. Кор. Лішинського ч. 20 і від вул. Декерта ч. 5. До цієї реальности належить 1-поверховий фабричний обєкт, партеровий мешкальний дім і офіцини. Це буде просто ідеальне приміщення для централі з її бюрами, молочарнею, холодільнею, магазинами і т. д. В найближчих місяцях централя перенесеться туди, щоб на новому місці, положеному близько гол. залізничого двірця, повести ще інтенсивнішу працю для розбудови українського молочарського промислу.

В справі боротьби з госп. скрутою.

Господарська нарада наших господ. установ у Львові.

Нинішня господарська скрута на селі заставила нашу господарську кооперацію, а головно її сільсько-господарські відділи та працюючих як у централях так і в повітах агрономів застановитися поважно над дальшою діяльністю агрономів, усіх наших господарських установ та інших чинників, щоби вийти з цієї скрути ціло. З тієї причини відбулася в Центросоюзі у Львові в дні 21. березня ділова конференція, при участи представників наших господарських централь. Від РСУК взяли участь пос. Луцький і інж. Храпливий, від Маслосоюзу інж. Палій, а від „Сільського Господаря" д-р Холевчук і інші заняті в цих установах агрономи. Разом були представники з 25 центральних і повітових установ.

Нараду започаткував директор Центросоюзу С. Герасимович, засовуючи її завдання, а по обнятті проводу д-ром Холевчуком виголосив інж. М. Творидло реферат про нинішне нише господарське положення і про засоби самооборони, а інж. Романенко про значіння сільсько-госп. досвідництва, як одного із засобів інтенсифікації господарства.

У дискусії, яка — це слід зазначити — охоплювала найпекучіші наші господарські питання і піддала критичній провірці нинішню скруту, виринали завваги про конечність поширювати у загалу зрозуміння ваги скоординованої праці для двигнення с. г. культури, та про способи поборювання песимізму, який опановує щораз дальші госп. круги, викликує занепад сіль. госп. культури і спричинює зворот до екстензивної господарки.

Вислідом нарад були постанови, як головні напрямні для майбутньої праці відповідних чинників у сіль. господарській ділянці ось якого змісту:

Конференція агрономів і референтів сільсько-господарських відділів при Повітових Союзах Кооператив, що відбулася дня 21. березня 1930 в Центросоюзі у Львові:

1) Уважає, що в час нинішньої господарської крізи інтенсифікація сільського господарства є для нас життєвою конечністю.

2) Зокрема ствержує, що треба йти до того, щоби наша країна по узгляднені рентовности поодиноких галузей сільського господарства змагала у першу чергу продукувати те, що сьогодні імпортується на наші ринки з закордону, а цілком можливе до продукції у нас та тим допроваджувати до нашої господарської самовистарчальности.

3) Зазначує при тім, що перехід від збіжевої до годівельної господарки мусить поступати передумано і осторожно.

4) Уважає конечним змагати до використання паші через прискорення тучення і через високу продукцію молока та при цьому звертати увагу на поліпшення пасовиськ і сіножатей.

5) Уважає необхідним якнайдальше скоординування праці наших господарських установ, що працюють для піднесення сільського господарства в цілі оминення можливих розбіжностей у тій самій ділянці праці й ощаджування народньої енергії. Тому вважає потрібним створення органу, що обєднував би наші господарські установи для дослідів над нашим господарським життям, а головно над доцільністю праці на сільсько-господарському полі, над регуляцією продукції та її приноровленням до наших імпортових і експортових потреб.

6) Уважає необхідним, щоби в кожному окрузі був щонайменше один агроном, засіблений у все потрібне для осягнення належних успіхів у двиганні хліборобської культури.

7) Уважає вказаним уладжувати частіше агрономічні районові зїзди для нарад над плановістю агрономічної праці, а зокрема вважає конечним створення агрономічного інспекторату для затіснення звязків співпраці всіх агрономів. Коли в повіті працює більше число агрономів на ріжних ділянках, тоді належить допровадити до узгіднення їх праці.

8) Вважає за вказане, щоби повітовий агроном входив в організаційну колегію Кооперативного Союзу згідно з новим статутом, який таку колегію передбачує.

З Прибічної Ради міста Львова.

Загальна бюджетова дискусія. — Виступ представника Українського Клюбу.

У львівській Прибічній Раді йдуть тепер дискусії над бюджетом міста на 1930/31 господарський рік. Про розмір бюджетового прелімінара та поодинокі його позиції була в „Ділі" окрема стаття, так що наші читачі поінформовані про це. У вівторок, на пленарному засіданні Прибічної Ради, присвяченому всецідо справам бюджетового прелімінара, склали поодинокі клюби свої заяви. Від Українського Клюбу промовляв член Прибічної Ради *д-р Альфред Госикович.*

Промовець звернув увагу на те, що в Польщі яка переживає важку господарську крізу, всі польські чинники намагаються зложити вину за неї на міжнародні господарські труднощі. Виходило б з того, що Польща паде жертвою виключно чужих економічних ускладнень европейського розміру. Але таке твердження не відповідає дійсности. Бо хоч світова економічна кріза мусить впливати і на польські господарські відносини, то всеж не в такій мірі, як це при ухвалюванні всіх бюджетів, від державного починаючи, говорять. Нікому не секрет, що крім СРСР, нема в Европі другого краю, що переживав би таку важку госп. крізу, як Польща. З того висновок, що мусить бути й у внутрішніх відносинах Польщі причини, які на тлі світової крізи висувають її на одно з перших місць під оглядом внутрішніх господарських труднощів. Одною з таких найважніших причин поглибленої польської господарської крізи промовець вважає факт, що у Польщі всі бюджети є до тої міри роздуті, що віяк не покриваються з платничою спроможністю населення. Відповідальність за це попосить польський централістичний режім, бо не треба забувати, що побіч Франції Польща є найбільше централістичною державою. Останніми часами вже й Франція старається шукати виходу з положення та хилиться до децентралізації при допомозі територіяльного самоврядування. А в Польщі навпаки. Централізація відбувається коштом самоврядування.

Найболючіше відчула це Галичина, вокремі ж місто Львів. Не так давно Львів був столицею великого краю з власним краєвим парлямен-

---

К. ЧЕРТЕНКО

Спомини про наших письменників.

(Докінчення.)

По матурі в учит. семинарії пішла я вчителювати до Галичини і була в Яворові в школі СС. Василіянок, а крім цього два роки в укр. дівочім інституті в Перемишлі. Богато сторонських українців приходило оглядати інститут, який був щойно отворений другий рік.

Прийшов і письменник Іван Франко. Мені припала честь опроваджувати цього достойного гостя по інституті. Цей велитень духа всім тішився, всім інтересувався і про все випитувався.

— Це наша твердиня науки і виховання. Розсадник просвіти між жіноцтвом, назвав він інститут.

— Першим розсадником просвіти між українським жіноцтвом у Галичині був яворівський монастир СС. Василіянок, — кажу. — В його хроніці записано, що 1848 р. отворили Василіянки при своїм монастирі дівочий інститут з 4-клясовою українською школою. Це зробили іночині Онесима Чарік, Атаназія Качковська і Моніка де Скарбек. У пізніших літах розширила цю школу іночиня Ольга Смержа на 8-клясову виділову.

— Так, знаю. Наші монастирі це дуже потрібні інститути! З них виходить богато користи для нашого народу, — признав письменник.

По оглядненню інституту, попросила я І. Франка подивитися і на сад, що належав до будівлі. Сад невеликий, але дбайливо ведений. На його одній части квітник, між квітником велика статуя Матери Божої.

— Це дуже гарно, — похвалив Франко.

Надійшов еп. Чехович і привитав його з пошаною.

*

Вернувши на Буковину, дістала я місце учительки в селі Раранчу, де була вчителькою і Геня Ярошинська. У ній мала я щиру товаришку і поважала її дуже. Була це особа шляхотної вдачі і чесного характеру. Була вона опікункою, порадницею та помічницею в біді сільського жіноцтва. Не тільки свої, але і з других сіл приходили до неї жінки та дівчата за порадою. „Йдемо до пані, як до рідної мами", казали. Раз були ми обі в Чернівцях і стрінули на вулиці Маковея. Маковея знала я особисто ще з Яворова. Між ним і Ярошинською йшла така розмова.

— Не сподівався вас видіти. Привезли що?

— Привезла. Хочу йти на почту.

— Давайте сюда, власне йду на почту, надам. Обємиста пачка. Чи не повість яка?

— Ні, не повість. Діточа література.

— Ну і добре. Знаєте, як жінки пишуть повість? Цілком так, як кваситься бочка капусти. Я би міг богато дечого сказати про жіночу льоґіку.

— Ви непоправні, пане! Напишіть про жіночу льоґіку, а ми прочитаємо.

— Не можна на цього сердечного чоловіка гніватися, — сказала до мене, коли Маковей віддалився.

Моя дорога товаришка стала слабувати; біль у нутрі докучав чимраз більше. Лікарі радили їй йти до операції. Я просила її їхати до Відня.

— Ні, як умру, то на моїй Буковині, а не на чужині, відповіла. Підчас вакацій, коли я поїхала до Дорни, вона пішла до шпиталю.

Вернула я по чотирох тижнях і пішла до неї. Утішилась мною. Видно було по її виглядї, що не належала більше до цього світа.

— Дякую тобі, що прийшла. Бачиш, мушу вмирати. Подивися на мої руки. На них виступає чимраз більше темних плямок. Це є повільне заражіння крови і смерть. Та я не боюся смерти; Бог знає ціле моє життя і не буде мене строго судити. Проси твого батька, щоб прийшов висповідати мене. Коли втрачу память, буде за пізно. Мені хвилями здається, що мушу кудись йти далеко, але сама, без нікого і не страхаюся цього. — казала до мене, а мені було тяжко жаль цієї молодої людини, що так погодилась зі своєю долею. Таку силу мають лише горді душі. За кілька днів не стало її.

*

Підчас третього заняття Чернівців російськими військами у світовій війні, зайшла до мене в зимі українська письменниця Романович-Ткаченко. Приїхала з Києва, щоб занятися відчиненням захоронок для дітей бідного, війною знищеного населення. Побачила в мене на столі О. Кобилянської „Через кладку".

— Де живе Кобилянська? — питає.

— Тут у Чернівцях, — кажу.

— Ойже! Ведіть мене до неї, Катре Іванівно, але зараз! Хай поклонюся їй! — урадувалася вона.

Ми вийшли на вулицю. Романович-Ткаченко, висока, замашиста жінка, не йшла, а бігла.

— Поволіше, добродійко. Не біжіть, ще вспієте, прошу.

— Та коли мені спішно пізнати цю велику жінку. Ми влаштовуємо в Києві літературні вечорі, читаємо і твори О. Кобилянської. Якби ви бачили, як виглядає у нас літературний вечір! Кільканадцять жінок та дівчат сидить тихо, мов у церкві, а одна читає.

О. Кобилянська мешкала тоді на вул. Петровича в подвірі в малім домику.

З побожним острахом на лиці, немов в яку святиню, вступила Романович-Ткаченко до сіней цього домику. Перед дверима до кімнати каже тихо: „Заждіть, нехай віддихну, дух мені заперло".

У кімнаті обнялися обі письменниці. „Це О. Кобилянська?" „Це Романович-Ткаченко?" питали. Обі сіли проти себе біля стола і довший час розмовляли.

На вулиці каже п. Романович-Ткаченко: „Спасибі вам, що завели мене до неї. Якаж вона слабенька..., а в кімнаті зимно, руки клякнуть. Живе в подвірі в непоказній хатинці... Таж ми би її у нас в палату завели... Ви, тутешні українці, не дбаєте про неї. Не сподівалася я цього. Всім дома розкажу".

А щоби Романович-Ткаченко сказала, якби була виділа помешкання О. Кобилянської на вул. Доминика?!

том, з великою автономічною централею, з власними великими банками, а нині він зведений до ролі незначного воєвідського центру, до того з далеко меншими спроможностями ніж Познань. Наслідком цеї деґрадації Львова є наглядний занепад міста під господарським оглядом. До такого стану довели місто ці польські льокальні чинники, що легкодушно зрікалися всіх автономічних здобутків краю, в якім Львів був і є столицею, здобутків, набутих протягом пятьдесятилітніх зусиль. До того зреклися їх без ніякого еквіваленту. Головним мотивом було те, щоби в самоврядуванні та його установах позбавити українців прав, які вони там набули.

„Ідеольоґія і практика варшавського централізму — казав дослівно промовець — зробила мертву букву з закону з 26. IX. 1922 про самоврядування трьох полудне́во-східних воєвідств та похоронила саму ідею самоврядування.

Признати треба, що нині і серед польської суспільности чути голоси про поворот до автономічних установ і до розбудови самоврядної адміністрації. Приклонники централізму мають випробуваний арґумент. Вами самими даний, а саме, меншостеву небезпеку, а властиво українську. Є, щоправда, хитруни, які шукають компромісу між елементарною конечністю розбудови самоврядних установ і політикою неґації у відношенні до українців. Нехай буде, мовляв, самоврядування, але таке, щоби українці не мали там голосу.

При допомозі такої карикатури самоврядної ідеї хочуть осягнути всі користи децентралізації і рівночасно безглядну майоризацію українського населення. З такої муки не буде хліба. Це тільки гра на популярних, але й демагоґічних гаслах.

Лише таке самоврядування, в котрім ціле населення без огляду на національні та релігійні ріжниці буде виділи здійснення ідеї рівноправности і свободи всіх горожан — забезпечить корисний розвиток суспільности взагалі — а міста Львова зокрема.

Хто взагалі думає серіозно про можливість мирного співжиття громадян ріжних національностей і релігій, той мусить прийти до пересвідчення, що без повної рівноправности до нього ніколи не прийде. Львів повинен стати зразком під тим оглядом у ділянці самоврядування.

Одинока дорога, що напевно і без сумніву запевнить місту корисний розвиток, це щире бажання стати дійсним і правдивим культурним центром сумежних земель. Все інше — лише самообман. Але поступовання Ваше у всіх українських справах, язикових, культурних, господарських і яких хочете інших, що торкаються українців, є досі доказом, як Ви собі не здаєте справи з великої місії і як постійно від неї віддалюєтеся.

Недавно говорив тут проф. Хилінський іменем Господарського Клюбу, що клюб дбає про інтереси всіх громадян без ріжниці народности. Тоді ми звели слова пана професора до належної міри. На бюджетово-фінансовій комісії поставили ми внесок про признання з бюджету субвенції на кооперативу „Український Театр" у Львові в сумі 20.000 зол. і на Національний Музей та Музей Наук. Т-ва ім. Шевченка по 5.000 зол. Ми дали Вам спромогу приноровити Ваші слова до практики. І наш внесок перепав саме голосами Господарського Клюбу. Поновимо його ще й тепер, і хочемо вірити, що він перейде. Один міліон сто двацять тисяч золотих на польський театр і 231.000 зол. на музеї — з цьогорічного бюджету, промовляють так переконуючо, що всяка дальша арґументація є зайва. Зазначую лише, що жадана нами сума є така дрібна, що не стоїть у ніякім відношенні до 27-міліонової бюджетової суми і не може мати ніякого впливу на вислід бюджету. Мова про примітивну справедливість і просто приличність.

Цьогорічного бюджету не уважаємо здоровим. Він безумовно за великий у відношенні до платничої сили людности. Цього факту не може змінити хочби найліпша інтенція пана комісара уряду та його прямування до ощадности. Бюджет характеризує сильне обтяження персональними видатками. Говориться про це при кожній бюджетовій дебаті. Не буду повторятись. Обмежуся тільки до ствердження, що цьогорічний бюджет не виказує змін на ліпше. П. комісар уряду не змінив чи не міг змінити богато річей, що на цю зміну заслугують. Слідний значний зріст видатків на суспільну опіку і здоровля. На ці два ділі прелімінується 5.170.000 зол. хіба на те, щоби більше унаглядити трактування наших справ.

Відокремлення міських підприємств розуміли ми як комерціялізацію, як більшу еластичність і живість у виконуванні устіннених управою міста засад міської політики. Не маємо ще досвіду — але дотеперішний — не є найліпший і не вказує на те, щоби дійсно удалося перемінити міські заведення з урядів на міські підприємства.

Про це ще буде мова. Я згадаю лише про трамвай і водопроводи. Трамвай є насильний і другий раз з черги тамтого і цього року, підвишується ціни білетів. Так не може бути. Треба проблему основно розвязати і усунути хиби, що є причиною дефіциту. Без огляду на те, якої хто є думки щодо водопроводових оплат, всі ми є згідні, що у цій справі доведено до небувалого хаосу. Нехай це буде наукою, що до такого стану допустити не можна і що такі важні справи мусять бути старанно й основно підготовані.

Закінчив промовець заявою в імени Укр. Клюбу про те, що Клюб віднесеться до бюджетового прелімінара річево.

ХТО є постійним передплатником денника має змогу впливати через нього на погляди громадянства, стаючи його постійним дописувачем.

По другому боці рижської смуги.

Лист з Волині.

Тут, на Волині, помітне тепер величезне зацікавлення подіями на Рад. Україні. Люди передають собі з уст до уст щораз новіші новини: там перейшов полк червоноармійців, почалася війна з більшовиками... Розуміється, полк не перейшов, а, здається, кільканадцять вояків, та у всьому тому якась доза правди. Навіть малі діти у школі на перервах говорять між собою про терор і біду на Радянщині.

Вчора до мене зайшов пополудні високий брюнет у дрантивій куртці. Я думав, що це хтось із селян у якійсь справі. Та ні — це втікач з України, псаломщик з одного містечка. Він утік у ночі, границю переходив разом з якимось священиком, якого стрінув по дорозі. Священик пішов до Почаєва, а він хоче дістатися до Ланьцута, де живе його брат, український еміґрант. Людина він — видно було — доволі інтеліґентна. Говорив: „Краще буду тут наймитом, як маю жити під більшовиками. Землю відбирають. Кулаків — на Сибір. Опірні села палять. У часі моєї втечі цілими ночами горіли села. Арештують несподівано, без ніяких видимих причин, так, що ніхто не є певний, чи в ночі не прийдуть по нього. Священикам заборонено правити, церкви позамикано. Арешти йдуть дальше. Котрий священик ще на волі, то тікає за границю". — Дійсно, на другий день прийшли до сусідніх сіл 2 батюшки з України.

Дальше мій співрозмовець оповідав, що **собору української автокефальної церкви не закінчено, бо ДПУ його розігнала.**

Селяни бунтуються, та не можуть устоятися. Оповідав між ін., що недавно селяни „захватили 20-тьма крісами Жмеринку на 24 год., але прийшла кавалерія Буденного і всіх селян вирізала до одного.

Щодо українізації, яку до-недавна переводжено, то мій співрозмовець каже, що тепер її закинено. Село на Україні засипують російським друкованим словом. Глянувши на Шевченка, що висить у мене на стіні, сказав: „Передше його нам показували, тепер сховали..."

Відбираючи церкви, більшовики промовляють: „Мерзавци! Ви хочете церкви? От у Польщі, християнськім государстві, позамикано вже всі православні церкви. Все забрала унія, греко-католики і т. д." Мій співрозмовець каже, що більшовики хочуть настроїти таким способом населення ворожо проти українців з Галичини (греко-католиків) і з розмислом перекручують факти. На Рад. Україні переконані всі, що московський митрополит Сергій багато винен у переслідуванні української православної церкви.

Жиди-бідняки тримають руку з селянством і також тепер утікають на цей бік...

Проти Сталіна.

З Москви повідомляють про нові тертя в рядах комуністичної партії. Відворот Сталіна від колективізації скріпив діяльність правої опозиції, а рівночасно викликав сильне невдоволення серед правовірних комуністів, які закидають Сталінові „контрреволюційність" та приписують йому ті самі гріхи, за які Сталін прогнав Троцького за кордон. Один із найближчих співробітників Сталіна, Молотов, перейшов у ряди опозиції, куди перейшов також представник „реввоєнсовета" Уншліхт. Нова, скріплена опозиція організує своїх однодумців і погрожує, що на зїзді компартії 15. травня, усуне Сталіна від влади.

Ґанді приготовляє революцію.

Анґлійська преса бє на тривогу і твердить, що Ґанді вирікся пасивного спротиву та закликає індійців до збройного повстання, заявляючи, що обовязком кожного націоналіста взяти участь у національній революції, та що сам він боротиметься до останньої каплі крови.

ВІДГУКИ ДНЯ.

Королівські відвідини.

Сірину редакційної веґетації час до часу розяснює проміччик сонця, який потім ще довго блукає по запорошених полицях. Буває це тоді коли в редакцію влетить або якась весела вістка, або якийсь небуденний гість.

Рідко воно буває. Звичайні вістки чи гості не мають ні тіни сонця. Бо скажіть Ш. Читачі, чи можна назвати сонячними вістки про те, що когось набили за безхарактерність, що два стопроцентові націоналісти відсуджують себе від патріотизму, що ціни подорожіли, а авторські гонорарі подешевіли і тим подібні історії?! Так само не можна назвати сонячними відвідини гостей, з яких один вступає до редакції закурити, другий свариться за правопис, третій за дощ, а четвертий хоче тільки перечекати дощ.

Сподівався я, що бодай ювилейний рік „Діла" приведе до нас якихсь інтересних гостей, але марні були мої сподівання. Навіть такий випробуваний наш приятель як Льойд Джордж не зявився у нас!... Одинокий гість з України, що приїхав з пушкою ікри і на тім кінець.

Після його візити сірий будень знов запанував у редакційних кімнатах. Панував він до вчора, до години 12 мінут 15 в полудне.

В тому часі ввійшов у нашу редакцію поважний, інтеліґентний панок. Я тільки кинув оком у його сторону і — вважаючи його буденним гостем — похилився над своїми паперами Але швидко кинуло мною так, що я мало з крісла не впав.

— Я є Павел І. Король Польщі, Руси і Литви! — представився гість.

Думаю, ніхто мені не подивується, бо така рекомендація кинулаб і заїлим більшовиком, не то мною — монархістом з діда-прадіда.

На хвилю в редакції стихло так, що чути було, як поквакують часописні качки, а в каламарях вода переливається.

Король Павел І. стояв весь той час смирно, але ґідно біля дверей і ждав на відповідь.

Перший на відповідь здобувся таки я. Сяктак обзнайомлений з монархістичним рухом у Польщі, я попросив Їх Величність сідати.

Павел І. сів, витягнув тютюн, скрутив собі папіроску і сказав:

— Я прийшов висказати своє невдоволення Шептицькому.

— Котрому, Ваша Величносте?

— Вашому. Ексцеленція Андрей не зволив мене приняти на авдієнції.

— Вашої Величности певно ніхто не знає ще в новім характері.

Павел І. глянув на мене зі спожалінням і похитав головою над моїм невіжеством.

— Мене ніхто не знає!? Ха-ха-ха! Когож мають знати? Вітоса, Корфантого чи іншого Дулембу?! Я, панове, був уже знаний давно. Мої предки Яґайлони густо перетикані Габсбурґами. Права мої до польської корони неоспоримі, а мої діла знані навіть вам.

— Ви може брали участь у вирішуванні найновішого правопису? — встромив свої чотирі ґрейцарі Ордан.

Їх величність вирячила очі.

— Правопис?! Який правопис?... Говорю про позитивні діла. Я митрополита зробив митрополитом, а ще хотів зробити кардиналом. Але після того, що сталося, пальцем не рушу.

Для мене було ясно, що король не в гуморі, але зате не було ясно, як він полагодив справу з іншими претендентами.

— А як річ мається з Зиґмунтом IV? Він походить з Пястів, а Пясти трохи старші від Яґайлонів.

— Зиґмунт IV.? Котрий?!

— Той, що скаржив президента держави за те, що заняв його помешкання на Замку.

— Ах цей! То варят, маняк, його кандидатура зовсім несеріозна.

— В такому разі прохаю вибачення.

— Нічого, нічого — сказав Павел І. — Люблю відважні питання. Загалом люблю українців (в оригіналі: русинів! — прим. автора).

— Невжеж?!

Павел І. підвівся і виголосив святочно:

— Під моєю владою всі мої народи будуть рівні перед правом і матимуть можність свобідного розвитку. Не буде громадян ріжних категорій, не буде ріжних самоврядних законів і ріжної виборчої математики...

Аж тепер я зрозумів, чому він ще досі не став польським королем.

Галактіон Чіпка.

З постійної хроніки.

„Комуніст" подає, що суд у Могилеві засудив 14 членів української повстанчої ватаги на кару смерти. Ця повстанча ватага тероризувала комуністів в околицях Тульчина і Могилева.

На маргінесі процесу „СВУ" в Харкові.

(Лист до Редакції.)

Високоповажаний Пане Редакторе!

Не відмовте з ласки своєї дати місце на сторінках Вашого часопису отсим моїм увагам, які я хотів би подати до відома громади просто в інтересах історичної правди.

Читаючи в радянських часописах звіти з харківського процесу, надибав я в ч. 71 московської „Правди" місце, де передається, ніби акад. С. О. Єфремов мав заявити про мою участь в „Спілці Визволення України", в далі, ніби я брав участь в якійсь нараді у Берліні в 1924 році разом з пок. С. Петлюрою та пп. Ніковським, Лотоцьким і Шульгином, а також в другій нараді у Празі спільно з пок. Петлюрою і пп. Лівицьким, Лотоцьким, Мазепою, Прокоповичем і Шульгином. Я ані на хвилину не допускаю з боку акад. Єфремова, якого я глибоко поважаю і ціню, якогось умисне неправдивого твердження і думаю, що або його слова були перекручені „Правдою", абож його невірно поінформував п. Ніковський на основі слів якого, як це можна зрозуміти з „Правди", акад. Єфремов зізнавав на суді. Отже я стверджую словом чести і готовий свідчити про це під присягою на суді, що:

1) В існування „СВУ" я не вірив до останніх днів і тепер остаточно повірю лиш тоді, коли впевнюся, що радянські часописи дійсно передають те, що говорилося на процесі. А з цього випливає, що я до „СВУ" не належав і брати якоїсь участи в його заложенні не міг.

2) Тимсамим вважаю за якесь непорозуміння приписувані акад. Єфремову слова, ніби мене прийнято до „СВУ", не зважаючи на те, що я гетьманець. Ясна річ, що змагаючи до створення Української Гетьманської Держави, я не можу належати до організації, яка хоче творити Українську Народню Республику.

3) У ніяких нарадах при участи пок. С. В. Петлюри й п. Ніковського я участи не міг брати з тої простої причини, що пок. Петлюру бачив востаннє у своїм життї у Київі весною 1918 року, а п. Ніковського у Відні літом 1920 року. Після того не мав з обома ніяких зносин.

4) З акад. С. О. Єфремовим я листувався протягом 1924—27 років, але **виключно про справи наукові і літературні**, і ані слова не було в тім листуванні про політику, що зрештою мусить бути добре відоме тим органам радянської влади, які за нашим листуванням стежили.

Що радянські часописи взагалі подають відомости неправдиві, це видно хоч би з того, що в однім числі „Правди" (ч. 71. з дня 13. березня) мені приписується фраза („ми — націй камін" і т. д.), яка вже в слідуючім числі тої самої „Правди" (ч. 72) приписується не мені, а п. Маціевичу, але щодо себе, то заявляю, що я її ніколи не писав і не говорив. Взагалі всі ці неправдиві звістки, подані в радянських часописах (я мав змогу читати „Правду" й „Известия") щодо моєї особи, приводять мене до висновку, що таку саму неправду подають вони й щодо инших, і що взагалі не можна вірити тому, що вони пишуть про харківський процес і що вони вкладають в уста обвинуваченим.

Прошу Вас, Пане Редакторе, прийняти запевнення в моїй правдивій до Вас пошані.

Берлін, 24. III. 1930.

Д. Дорошенко.

Колективізаційна анархія в СРСР.

Комуністичний часопис „Правда" помістила цікаву статтю, яка ярко характеризує цю анархію, яку запровадили колективізаційні експерименти у сільському господарстві. „Правда" пише, що статтю Сталіна про злагіднення форм примусової колективізації прийняло населення СРСР як сигнал поворот до приватної власности в індивідуальних господарств. Бідняки й середняки почали масово втікати із колективних господарств (колхозів), забираючи зі собою живий та мертвий інвентар. Утеча селян із „колхозів" така численна, що тепер важко обчислити, скільки колективних господарств залишилось, а скільки зліквідувалось самочинно. Після опублікування статті Сталіна члени „колхозів" збиралися на мітінгах й ухвалювали резолюції про конечність ліквідації колхозів та повороту до індивідуальних господарств. Кажe, що права опозиція комуністичної партії допомогла ліквідувати „колхози", стаючи на становищі, що колективні господарства ведуть до економічної руїни і голоду. „Правда" закликає [illegible] анархії і завести лад з „колхозами" [illegible] що [illegible] наслідки [illegible] прилюдно [illegible]

Справа збігців із СРСР. у Женеві.

Дня 24. квітня у Женеві почнуться наради дорадчого комітету Ради Союза Народів для справ еміграції із СРСР. На цьому засіданні комісар Союза Народів проф. Нансен зложить звідомлення з діяльности дорадчого комітету і порушить справу допомоги для теперішніх збігців із радянських республик. У нарадах візьме участь і представник Польщі, яка безпосередньо зацікавлена цею справою.

Століття незалежности Греції.

Грецький президент За'міс видав маніфест, у якому закликає цілу грецьку націю урочисто відсвяткувати століття незалежности Греції. Урочисте свято почалось 25. ц. м. урочистими зборами біля Акрополя, при участи всіх членів уряду. Першого дня свят відбулась теж військова парада. Як відомо, льондонська конференція підписала протокол про незалежність Греції дня 3. березня 1830 року, а 25. березня 1830 року Греція стала незалежною державою.

Чи пос. Ян Пілсудський створить уряд, чи розвяжуть сойм?

Розмови з представниками сойм. клюбів.

День 27. березня присвятив десигнований премієр Ян Пілсудський розмовам із представниками соймових груп. Розмови йшли в Бельведері в апартаментах пос. Яна Пілсудського. Так представники лівиці вперше по більше ніж 4 роках переступили пороги Бельведеру. Розмови почав Ян Пілсудський з представником найменшої соймової фракції пос. Вашкевичем із НПР-лівиці, що зблькована з клюбом ББ. Опісля приняв представника рев. фракції ППС. пос. Маліновського. Клюб Народовий у відповіді на запрошення Яна Пілсудського за посередництвом секретаріяту ради мін. ухилився від участи з десигнованим премієром. Свою відмову умотивував письмом, у якім сказано, що голова клюбу проф. Рибарський дякує за запрошення. Політ. становище означено ясно підчас попередньої і теп. кризи кабінету. Клюб Нар. не хоче продовжувати кризи, а конференцію вважає зайвою, тому участи в ній не візьме. Опісля приняті були в Бельведері три представники Центроліву: пос. Недзялковський (ППС), Руг (Визв.) і Дембський (Пяст). Перед конференцією в Бельведері відбулася нарада 6-х партій Центроліву, на якій устійнили становище, яке представники Центроліву мають заняти супроти десигнованого премієра. Постановили не складати ніякої заяви пос. Янові Пілсудському. Представники сказали лише, що становище Центроліву вичерпуючо означене в двох заявах перед кількома днями, які представники тогож Центроліву зложили марш. сенату Шиманському. Пополудні приняв Ян Пілсудський представників Жид. Клюбу сен. Кернера та Давідзона. Пос. Ян Пілсудський сказав їм, що становище клюбів відоме йому з розмов із марш. Шиманським. Гадає, що за 2 дні не могло нічого змінитися, одначе з куртуазії конферує з представниками клюбів. Жид. представники предложили свої домагання на письмі. Ян Пілсудський сказав, що тепер загострилося положення між виконуючою і законодатною владою. Не входить в оцінку по чиїм боці вина, а може ствердити, що по законодатнім боці є провини. *Співпраця уряду зі соймом буде можлива після нових виборів, а нові вибори повинні відбутися в атмосфері спокою та парт. розброєння, щоби після вислідів виборів одна сторона не могла закидати другій невідповідні виб. методи.* Жид. представники сказали, що вважають оборону парляментаризму конечною та домагалися правопорядку і фактичного пристосовування конституції у відношенні до жидів. Пос. Ян Пілсудський відповів, що його відношення до жид. справи відоме, а в справі поодиноких жид. домагань відбудеться конференція з ресортовими міністрами.

Опісля були приняті представники Українського Клюбу: пос. д-р Дмитро Левицький та Целевич і дбоpuс Сремич. Вони потвердили своє становище, заняте на конференціях із марш. Шиманським. Представників Німецького Клюбу не запрошено, бо їх нема в Варшаві.

У політ. колах кажуть, що пос. Ян Пілсудський хоче продовжувати дотеперішню систему правління, а рівночасно бажає вжити заходів для уможливлення співпраці уряду зі соймом. Колиб це не вдалося, то щойно тоді предложив би президентові розвязати сойм і розписати нові вибори. Так звані розвязання сойму виринає останніми часами щораз частіше на перше місце. Ян Пілсудський бажав теж ствердити, чи є ще можлива співпраця з теперішнім соймом, тому за якийсь час мали би скликати надзв. сойм. сесію для розгляду реформи конституції, для опрацювання справи госп. кризи та ратифікації торг. договору з Німеччиною. Колиб у тих справах Ян Пілсудський натрапив на відмову сойму, то мав би вихід лише у розвязанні сойму. Далі кажуть, що Ян Пілсудський іще 28. березня устійнить лісту кабінету та вечером предложить її президентові. Кружляли теж уперті чутки, а навіть у ББ. твердили, що в *новому кабінеті не візьме участи марш. Пос. Пілсудський.* Тому мін-ства військових справ одержав би котрийсь із генералів, напр. ген. Сосновський або Ридз-Сміґли, а марш. Пілсудський задержить для себе генеральний інспекторат армії. Навіть у колах близьких до Бельведеру кажуть, що така концепція не є виключена, а рівночасно звертають увагу, що в розмовах у Бельведері з представниками клюбів, Ян Пілсудський не торкався 4-х умовин, що їх перед кількома днями поставив маршал Пілсудський.

Здогадуються, що склад нового кабінету буде такий: премієр і міністр справедливости Ян Пілсудський, віцепремієр і міністр комунікації Бартель, внутр. справи Осмоловський, військові ген. Ридз-Сміґли, освіта проф. Гриневецький, публ. роботи Морачевська, праця ген. Губіцький. Інші теки без зміни.

Сойм у суботу.

Марш. Дашинський мав нараду з президентом держави у справі скликання сойму. Після повороту зі замку марш. Дашинський постановив скликати засідання сойму на суботу 29. березня.

Димісія німецького уряду.

Мюлерів кабінет поборов труднощі у боротьбі з парляментом у справі законів про Йонґів плян і про торговельний договір із Польщею, а тепер знову найшовся в тяжкому положенні. Причиною непорозуміння між партіями є справа дотування держ. скарбом заведення обезпечення від безробіття. Між урядом і провідниками парл. партій ідуть у тій справі розмови, та ост. телеграми повідомляють, що канц. Мюлер зложив президентові Гінденбурґові просьбу в справі димісії уряду. Президент Гінденбурґ димісію приняв і поручив Мюлерові тимчасово далі урядувати.

З судової салі.

Процес проти майора Рильського.

Уже у вівторок присяглі матимуть мабуть нагоду для оконечного рішення про долю майора Рильського. У суботу здається будуть уже відчитувати акти, в понеділок і вівторок виголошуватимуть кінцеві промови, потім присяглі підуть на наради над поставленими їм питаннями. У четвер прокуратор вніс переслухати щераз св. Джевіцького, який критичного дня з веранди зробив фотзнимки стежки, на якій росло просо, та свідка поліціянта Зеленєвського, якому Удала говорив, що критичного дня сидів на яблуні, а що тепер заперечує. Св. Павлик, наймичка Ростоцького памятає, що критичного дня Ростоцький казав їй подати воду до миття, бо „пані вже нема". Вона каже, що Ростоцький був тоді заспаний, хоч Ростоцький твердить, що тоді не спав. Св. Павлик зізнає теж, що праворуч веранди було просо. Кілька місяців по смерти люди говорили, що паню вбито. Св. Сербай зізнає, що Война говорив йому що майор забрав паню до парку та застрілив її, потім затягнув у дупло вложив у руку револьвер і пішов собі домому. Просив свідка не говорити того нікому, бо боїться, щоби Рильський його не застрілив. Він (Война) боявся, що колиб Рильський довідався про те, то Война пішов би до кримінилу, бо майор має гроші. Говорив це якийсь місяць по смерти Рильської. Война сказав, що бачив те все щойно підчас процесу у Золочеві. На постерунку не говорив того, бо тоді не присягав. Св. Демко Капітанець каже, що йому про все оповідав Война вже який тиждень після події і що сам усе бачив, бо був біля плота. Св. Залицький, урядовець скарб. палати в Золочеві та власник маєтку біля Пітрич заперечує, начеб Рильський говорив йому, що колиб хотів був убити жінку, був би це зробив інакше. Навпаки Рильський кілька днів після події заперечив, начеб спричинив смерть жінки та жалівся на злобу людей, яким залежить на тому, щоби відібрати маєток.

НОВИНКИ

— ПРИГАДУЄМО, що дня 1-го квітня ц. р. здержуємо висилку нашого часопису тим передплатникам, що винні за передплату.

— Відгомін свята марш. Пілсудського в Станиславові. Для характеристики наслідків тамошних подій з 19. III. слід подати, що візитатор Кестліх робив два дні слідство в державній гімназії проти учителів за те, що підчас походу, ідучи біля представників влади, деякі хлопці й учителі не зняли капелюхів! Одного з учителів (проф. Новосельського) „за провокаційне поведення (§ 54), що стверджено на фотографії“ (!!) і за те, „що не зняв шапки“, старостово покарало 14-дневним арештом, без заміни на гривну.

— Концерт в честь Впреосв. митрополита Андрея під протекторатом Преосвящених епископів о. д-ра Бучка й о. Н. Будки влаштовує філія Т-ва „Просвіти“ ім. М. Шашкевича силами читалень повіту в салі Ремісничої Палати, дня 6 квітня ц. р. в год. 6 вечора.

— Пригадка сокільським та іншим українським руханковим Товариствам, які є членами „Сокола-Батька“. Пригадуємо, щоби найдальше в день Загальних Зборів „С.-Б.“ 6 квітня 1930 р. передали усі зібрані (передовсім від своїх членів) жертви на Український Город у Львові. В цей день будуть виказані члени „С.-Б.“, які не сповнили зазиву матірного Товариства. — За Головний Збірковий Комітет при Старшині „Сокола-Батька“ Надр. **Стахій Стебельський**, голова.

— З приводу смерти Ф. Федорцева склав на „Т-во письм. і журналістів“ у Львові Володимир Бірчак з Ужгорода 10 зол.

— Львівській дирекції почт до відома. Українське Технічне Т-во у Львові (Ринок 10 II пов.) вислало до Кут друковане запрошення на таку адресу: Інж. В. Громницький — **Kuty.** — На адресовій сторінці запрошення подана в українській мові фірма й адреса Т-ва. Почтовий урядник в Кутах перекреслив українську фірму Т-ва й українське прізвище адресата, а навіть по польськи подану місцевість і написав: Адресоваць по польску — Ретоур. Запитуємо дирекцію почт у Львові, чи це сталося з її доручення, а якщо ні, то чи вона схильна притягнути цря сліца з почти в Кутах до відповідальности за злосливе й цинічне нарушування обовязуючих почтових приписів.

— На будову памятника композ. М. Вербицькому. Хор „Дрогобицький Боян“ виступає в неділю 30. III. ц. р. з концертом творів М. Леонтовича в Тустановичах, дня 3. IV. в Стрию, а 6 IV. в Самборі. Чистий дохід з концертів призначений на фонд будови памятника композиторові о. М. Вербицькому. На концертах в Стрию і Самборі виголосить проф. Муз. Інст. д-р Н. Нижанковський реферат про творчість М. Леонтовича.

— Після влому в поштовім уряді. Функціонарі слідчого виділу у слідстві проти вломників у поштовім уряді при головній залізничій стації у Львові відобрали у вломників поштові значки вартости 18.000 золотих, так що 30 проц. украдених значків уже є в руках поліції, а невідшукано ще транспорт значків, вартости 20.000 золотих.

— Зріст безробіття у Польщі. Минулого року з кінцем березня у Польщі було 182.494 безробітних, а тепер Польща має аж 282.563 безробітних. Головною причиною зросту безробіття в цьому році є редукція в деяких галузях польського промислу.

— Засуджения редактора. Львівський окружний суд засудив редактора „Газети Сполечней“ Антона Мащака на 3 місяці вязниці за статті, в яких зневажено урядовців „Східніх Торгів“ Остапа Ортвіна і Ціммермана. Після внесеного спротиву, трибунал затвердив присуд.

— Поштова агенція в Устю Епископськім. З днем 11. квітня ц. р. в Устю Епископськім, пов. Борщів буде урухомлена поштова агенція 2 степеня. До цеї поштової агенції належатимуть громади Борщева, Михайликів і Горошова. Ці громади належали досі до поштового уряду в Мельниці.

— Нова жертва лявіни. На провесні лявіни пожирають найбільше жертв. На Сандігрупі у Каринтії лявіна захопила на днях лещетаря д-ра Шахнера з Відня і цей спортовець згинув. Лявіна була груба на 120 метрів.

— Пожежа санаторії. В Оберкрумгіблю вибухла пожежа санаторії, яка належала до Каси Хорих у Берліні. Пожежна сторожа прийшла запізно і ціла санаторія спопеліла, що спричинило шкоду на кількасот тисяч марок. Берлінська Каса Хорих задумує будувати нову санаторію.

— Цікавий, але непрошений і небезпечний гість. У Чігамбі, в північній Родезії один фармер почув у півночі сильний гавкіт своїх собак, що звичайно спали спокійно на подвірю. Фармер відчинив двері і хотів вийти з хати, але в тій хвилині обидві собаки перестрашені вбігли до кімнати і сховались під постіль. У слід за собаками до спальні вскочив великий лев, який кинувся на собаку, витягнув її з під постелі і подер на очах господаря, відтак вибіг на двір, зайшов до стайні, роздер корову і почав її їсти. Господар вхопив рушницю, стрілив через вікно і лев зник у нічній темряві.

— „Катена делля фортуна“ або „ланцюг щастя“ поширюється не тільки між населенням Львова, але як довідуємося із „Ілюстрованого Курєра Цодзенного“ також у Кракові і в цілій Польщі. Ця катена окрім інших безглуздих фраз, має заклик, щоби ці нісенітниці переписати 9 раз і розіслати знайомим, які тим чином здобудуть щастя, а хто не схоче переписати цеї катени і трактуватиме її як жарт, того чекає лихо. Довідуємося, що наша недосвідчена молодь, а навіть легковірні старші громадяни пріють над переписуванням цих нісенітниць та витрачують гроші на поштові марки, побоюючись нещастя. Треба прямо дивуватись, що наше громадянство має між собою настільки легковірні та безкритичні одиниці, які часто вагаються дати найменший гріш на національні ціли, а не жаліють гроша на поштові марки для 9 карток. А катену цю пустив у рух якийсь дотепний весельчак, який хотів зробити наївним людям збитка, дати пошті заробити та самому мати нагоду посміятись, що навіть в добу радія на світі є багато наївних і легковірних людей.

— І в королів крадуть. У Льондоні жив собі славний майстер злодійства Генрик Едмонд. Він одягався як правдивий джентельмен і був дуже добре вихованою людиною. У році 1926, коли англійський король відвідував історичну вежу Генрика II, цей злодій опинився у тій вежі і вкрав у короля золоту папіросницю та інші дорогоцінні дрібнички. Але він умів красти та не вмів сховати і його арештували у хвилині, коли він вертав з вежі на вулицю. При ревізії в нього найдено 2.000 фунтів штерлінгів украдених у ріжних багатих осіб. Суд засудив Генрика Едмонда на кілька літ вязниці, але хитрий злодій посидів у вязниці кілька місяців і втік невідомо куди, так що і досі його не вдалось відшукати. Дехто каже, що цей злодій живе за кордоном, а дехто вірить, що він сидить собі таки в Льондоні і краде собі далі та грає ролю джентельмена.

— Любов у вязниці. У французькім місті Маконі 19-літній гарний хлопчина Павло Аддос покутував у вязниці за вбивство зі заздрости. Мав він сидіти 5 літ. Але у цій вязниці був директором старий Барро, в якого була 16-літня дочка Люїза. Ця Люїза Барро від дитинства радо приставала з вязнями, які працювали в городі її батька і батько не звертав на це уваги, а навіть був задоволений, що вязні люблять його дочку та що їй не скучно в їх товаристві. Але старий батько не стямився, коли його дочка із дитини стала дорослою дівчиною і маючи 16 літ полюбила вязня Павла Аддоса і запропонувала йому втекти з нею із вязниці. Павло Аддос заявив, що він дуже радо втече з вязниці, але не має грошей. Люїза Барро здобула гроші і помогла свому любому втекти з вязниці і сама втекла з ним і повінчалась у Парижі. Але їх арештовано і тепер у вязниці сидить і Павло Аддос і його 16-літня жінка.

— З українського наукового життя за кордоном. Дня 25. березня у помешканні „Мала поохухарня“ у Празі відбулось 183. засідання Українського Історично-Фільольогічного Т-ва, із таким порядком дня: 1) д-р Борис Гомзин: „Тарас Шевченко й історія Русов“; 2) проф. Дм. Чижевський: „До джерел символіки Сковороди“.

Шевченківський концерт у Познані.

Познань, 26. березня 1930.

Заходом Української Студ. Громади в Познані відбувся тут дня 15. III. 1930. концерт в 69-ті роковини смерти вічно живучого Тараса з такою програмою: „Заповіт“ — мішаний хор; вступне слово — студ. фільософ. Волод. Острожський; „Сон“ — міш. хор; „Чигрин“ — декл. студ. фільософ. Дарії Сіяк; „Ой щож бо то за ворон“ — муж. хор; „Дума про гетьмана Ничая“ — тенор сольо д-ра Волод. Сташинського; „Ой чогож ти почорніло, зеленее поле?“ — сольо тогож; „Посланіє“ — декл. студ. мед. Івана Черкавського; „Прометей“ — муж. хор; „Широкий луг“ — мішан. хор. Фортепіяновий доспріп: студ. фарм. Оля Адамська. Диріґент обох хорів: п. Теодор Мулявка.

Простора амарантова саля виповнена була вщерть своєю і польською публикою. Відспіваний „Заповіт“ навів на слухачів святочний настрій, а наскрізь продумане і короткими, але ядерними реченнями плавуче вступне слово змалювало коротко аж до сирітської зубожілу нашу мазушину, на якій зродилася ґеніяльна творчість Шевченка. Своє враження викликали і деклямації, головно „Чигрин“, а вже окреме і спеціяльне місце програми заняли сольосиіви д-ра Сташинського, що крім сили і краси голосу ілюстрував красою постави і певним виступом та мусів, не зважаючи на голосову недиспозицію, роз-ентузіязмованій публиці давати надатки. Добре випали й хорові співи, а з них найбільше радували публику „Широкий луг“ і „Птичий хор“, що своїми веселими мельодіями позволили відпочати по поважному „Прометеєві“. „Сві“ й іи. Поконцертові враження як у своїх, так і в чужих якнайкращі!

ко-ти.

Похорони Омеляна Поповича.

Дня 24. березня 1930 р. відпровадила тисячна маса українців Галичини і представників української буковинської землі бл. п. Омеляна Поповича на вічний спочинок на заліщицьке кладовище.

Похоронний обряд відправили 3 буковинські, православні священики: о. екзарх Юрій Калинюк (товариш праці Покійного), о. Олександер Циганюк і о. Стусяк, парох з Луки.

За домовиною ступала в жалобі рідня Покійного, а також представники всіх українських установ у Заліщиках, представник Головної Управи „Рідної Школи“ п. Іван Герасимович зі Львова та делеґати буковинських українських товариств і орґанізацій. В жалібному поході йшли шкільний інспектор п. Олександер Купчанко голова „Народнього Дому“, п. Кряклевич від „Української Школи“, член черновецької громадської ради п-і Михалина Левицька від „Жіночої Громади“ і „Т-ва Мироносиць“, проф. п. Василь Івасюк від Т-ва „Руська Бесіда“, редактор п. Юрій Сербинюк від редакції черновецького „Часу“ і від „Української Національної Партії“, представники Українського Академічного Козацтва „Запорожжа“ і такогож Т-ва „Чорноморя“ в Черівцях, які творили почесну сторожу, та багато інших.

Вінцями і цвітами вкрита була домовина Покійного. По дорозі співав місцевий заліщицький хор.

Над могилою прощали Покійного промовами о. Олександер Циганюк, парох зі Звиняча, п. Іван Герасимович від Головної Управи „Рідної Школи“, від товаришів-службовників Покійного, від приватного вчительства „Рідної Школи“ та від Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження“. Відтак промовляли відпоручники буковинських українських установ і орґанізацій: шкільний інспектор п. Купчанко Олександер від „Народнього Дому“, ред. п. Юрій Сербинюк від „Української Національної Партії“ і видавництва „Часу“ та п. Живко Антін від „Запорожжа“, якого бл. п. Омелян Попович був почесним батьком. Вкінці відчитано прощальне письмо від буковинського українського вчительства.

На закінчення цього сумного похоронного обряду відспівано „Вічная Память“ і „Тихий вітер повіває“.

Так попрощали на віки буковинські й галицькі українці одного з кращих синів Зеленої Буковини і доброго Сина цілої української землі.

Учасник.

Дописи.

ПІДГАЄЧЧИНА. (До подій в селі Гайворонці). В польських ґазетах писалося широко про нинімий напад зреволюціонованої проводирями „людносьці рускей“ у Гайворонці на польського „дзялача і стшельца“ Захаркова. Тимчасом справа мається зовсім інакше. Вже від року місцеві кольоністи-мазури, що прийшли на двірські лани в 1921 р., домагалися від громади площі під будову „домку людовеґо“. Гром. рада, в якій є половина поляків, кілька разів відкидала це домагання, що дуже не подобалось більшим рибам і в серпні 1929 р. приїхав на засідання гром. ради заступник старости з Підгаєць і писар повітового виділу Сокольніцький, аби вирішити цю справу. А що це було в найгорячішу пору жнив (споповози), то не диво, що багато радних не прийшло на час, а 3 байдужих зовсім не явилися. Заступник старости і секретар повіт. виділу використали це як стій, стягнули на засідання всіх радних латинників і кольоністів і всупереч протестам наших свідомих радних переперли ухвалу, на основі якої кусок громадської площі переходив під будову „домку людовеґо“. При тому тих наших радних, що спізнилися, не допущено до голосування. Очевидно, цього акту не признало ціле село, уважаючи його неправним. Протести до повіт. виділу проти цієї ухвали уневажнено і площа перейшла в руки мазурів. В лютому ц. р. кольоністи рішили площу посвятити і тимсамим офіціяльно

перед цілим селом увійти в її посідання. Ревчиця посвячення чомусь не оголошували, а тримали все в тайні. Але як тільки в дні 22. лютого ц. р. гайворонинчани побачили, що мазури збираються з вінцями у своїй школі, то в церкві загуділи дзвін і все село поспішило на параду. Така чисельність гостей на площі не подобалася ані мазурам ані їх священикові; вони на площу не вийшли і свячення не відбулося. Тогож дня пополудні сиділо кількох наших господарів у громадській канцелярії і балакали про гром. справи. Нараз увійшов до канцелярії Юрек Захаркув (з походження українець, бо дідо його називався ще Захарків, який тут у нашому селі оженився з мазуркою він походить з Вишнівчика). Він з місця почав робити авантуру. З криком і лайкою накинувся на наших господарів та почав грозити, що спровадить на село карну експедицію, бо село не хоче віддати мазурам площі. А коли він дальше став клясти й ображувати наших господарів, то вони почали опам'ятувати його та успокоювати. Одначе розкукурічений „стшелєц" не дав нікому прийти до слова, виняв витягнув револьвера і накинувся на господаря Микиту Гусака. Нападений в обороні власного життя хотів хватити розюшеного „рицержа", щоб його роззброїти, та той не чекав на це: в нього в тій-же хвилі пішла відвага в пяти і він кинувся тікати з хати. Побігло за ним кількох ґаздів, зловили його і роззброїли. Свідками того всього було більше людей і навіть начальник громади латинник, бо те все мало місце в громадській канцелярії. Переконався про правдивість події і командант поліції з Вишнівчика, який в годину пізніше розсліджував цілу справу. Здавалося, що на цім скінчиться авантюра, а тимчасом сталося щось цілком несподіваного. В два дні опісля почала поліція переводити слідство, тягаючи Богу духа винних громадян. Зїхав навіть до села комісар поліції з Підгаєць. Першого і другого дня слідства арештовано десять людей, а саме: М. Бочана Сильвестра, Романа Бочана, Василя Чайківського, Омеляна Бочана Дмитра, Омеляна Гусака, Петра Манталіра, Івана Трача, Гринька Яєчника, Михайла Гнатова, Стаха Захаркова. Арештованих перевезено до тюрми в Підгайцях. Закидають їм „заburжене публічного спокою і напад на „стшельца". Арештовані внесли відклик, але вже три тижні сидять, а досі не мають на свій відклик відповіди. Той, що в дійсности заколочував публічний спокій, ходить собі на волі преспокійно і дальше грозить селу карними експедиціями.

БОРЩІВЩИНА. (Не вільно декламувати віршів Шевченка. — Збори філії „Сільського Господаря"). Дня 16-го лютого ц. р. відбувся в селі Циганах концерт, що його влаштувала читальня „Просвіти" з Жилинець. Один із соколів деклямував на концерті вірші Т. Шевченка „Чигирин" і „Тарасова ніч". Після концерту хтось доніс до поліції у Скалі, що деклематор наклинував присутніх збиратись і різати поляків. Дня 3-го березня ц. р. прийшло до Жилинець двох постерунковик зі Скали, перевели ревізію у деклематора і його суфлера й обох забрали на постерунок до Скали. На другий день їх звільнено, але наслідки допровадження їх до постерунку були такі, що оба арештовані, молоді хлопці, передали справу зі свідоцтвом лікаря до суду. Секретар Повіт. Нар. Комітету інтервенював у цій справі у повітового старости, який приобіцяв справу розслідити і винних покарати. Після цього попрошено тогож секретаря до повітової команди поліції, де списано з ним протокол. — Дня 15-го березня ц. р. відбулися Загальні Збори Філії Т-ва „Сільський Господар" у Борщеві. Головою філії на найближчий рік обрано о. Антона Казновського, а секретарем п. Петра Іораля.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ:

Д-р Л. Кобилянський: **„Микола Лисенко".** (Біографічний нарис), Львів 1930. Накладня Мих. Тараньна. „Популярна Бібліотека" ч. 2. Стор. 96. Форм. 16°. Книжечка богато ілюстрована.

„Організація і праця Української Райфайзенки". Поучення як закладати і вести місцеві щадничо-позичкові каси. Написав д-р Карло Коберський. Львів, 1930. Накладом Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Бібліотека РСУК ч. 17. Стор. 48. Формат 4°. Ціна 1 зол.

Borschak Elie: „La paix ukrainienne de Brest-Litovsk". Extrait du Monde Slave Aout 1929. Paris, Librairie Felix Alcan. 108, Boulevard Saint-Germain (VI-e). Стор. 52. Форм 8°.

Д-р С. Федорів: **„Віче. Рада. Круг".** Частина І. Староруське віче. Прага, 1930. Друкарня „Політика" в Празі. Стор. 36. Форм. 8°.

Ст. Гайдучок: **„Відбивання"** Львів, 1930. Накладом „Сокола-Батька". Стор. 40. Форм. 16°.

„Ответы вольного казачества". І. Наш ответ ген. А. Богаевскому. Прага, 1929. Библиотека вольного казачества. Стор. 56. Форм. 16°.

Збірник Правничої Комісії при історично-філософічній секції Наукового Т-ва ім. Шевченка під редакцією д-ра Володимира Вергановського. Зміст: д-р Л. Давидовський: Міжнародня охорона національних меншостей. Стор. 70. Форм. 8°. Накладом Наукового Т-ва ім. Шевченка. Львів, 1929.

Микола Калинчук: **„Де ставок та млинок".** Оповідання. Обгортка й рисунки С. Гординського. Львів 1930. Стор. 48. Форм. 8°.

ЖУРНАЛИ:

„Сокільські Вісти". місячник орган „Сокола-Батька". Річник III. Число 1—3. За січень-березень 1930.

„Кооперативне Молочарство". Ілюстрований місячник, орган Краєвого Молочарського Союзу. Львів, субота 1. березня 1930. Ч. 3. Рік. V.

НОТИ:

В. Безкоровайний: **„Соловейковий спів".** На жіночий хор. (Слова Лесі Українки). Золочів-Львів. 1930.

В. Безкоровайний: **„Реве-гуде негодонька".** На жіночий хор. (Слова Лесі Українки). Золочів-Львів, 1930.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 27. березня ц. р.: за масло експортове солене пріма по 5·10 зол.; за масло несолене бльокове 4·90 зол. за кільограм; за літру молока 0·34 зол.; за літру сметани 1·80 зол.; яйця копа 6·20 зол.

Тенденція цін знижкова.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.